

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 31 жовтня 2025 року)

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3110-44 від 02.10.2025 р.)*

Відповідальний редактор – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян Мінас Рамзесович**

Заступник відповідального редактора – завідувач кафедри Філософії права Юридичного факультету Близькосхідного університету (Кіпр), член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права **Дамірлі Мехман Алишах огли**

Заступник відповідального редактора – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» **Бехруз Хашматулла Набієвич**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Войтович Павло Петрович – PhD в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.
Тел. +38(048)719 8685.

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячується Міжнародному дню прав людини, який відзначається міжнародною спільнотою 10 грудня. **31 жовтня 2025 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2025. 219 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

6. Зловживання правом при укладенні шлюбного договору. URL : <https://www.hsa.org.ua/blog/zlovzhyvannya-pravom-pry-ukladenni-shlyubnogo-dogovoru>.

Ключові слова: зловживання правом, сімейні правовідносини, договір, добросовісність, захист пра.

Key words: abuse of law, family relations, contract, good faith, protection of right.

Горбачова Катерина Миколаївна

кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри приватного права та соціального забезпечення Сумського національного аграрного університету

СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ ДЕРЖАВИ ЯК МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Виявлення механізмів забезпечення прав людини і громадянина вимагає від нас звернути увагу на природу прав людини і громадянина і на цій основі виділити їх особливості як фундаменту моделі співжиття в сучасному суспільстві. В найбільш загальному розумінні права людини сприймаються як комплекс природних і непорушних свобод і юридичних можливостей, обумовлених фактом існування людини в цивілізованому суспільстві. При цьому, право виступає мірою свободи людини та його змістом, що дає можливість узгодити свободу окремої людини зі свободою інших членів суспільства. Права людини реалізуються в рамках соціальної взаємодії і об'єктивуються у відносинах прав людини.

Характеризуючи права людини як рамки поведінки і як відносини ми маємо вказати, що в своїй основі вони мають чотири основні прояви, а саме: претензії (або права), привілеї (або свободи), повноваження та імунітети. Якщо коротко їх охарактеризувати, то привілеї – це «право» вчиняти чи не вчиняти дію, наприклад, керувати автомобілем чи отримати доступ до свого житла; претензія – це «право» на те, що хтось інший вчинить чи не вчинить дію; повноваження та імунітети спричиняють «права» змінювати наші привілеї та вимоги або на те, що вони не будуть змінені кимось іншим [2, с. 554]. Останні у повсякденному житті називаються правами і досить чітко можуть бути проілюстровані правом на вільне вираження думок: право на вільне вираження думки найточніше можна сформулювати як привілеї (або свободу) висловлювати свою думку, що протиставлене у вимозі до інших, щоб вони не втручалися. Ця характеристика є найбільш узагальненою і відносно нейтральною як до суспільства, так і до того середовища, в рамках якого реалізуються дані права [2, с. 555]. Таким чином, природа прав людини в своїй основі є правами вимогами в різного ступеня інтенсивності і якості. При цьому в сучасній юриспруденції існує узгоджена позиція, відповідно до якої право вимоги має регулювати те, що носій обов'язків повинен здійснити [1, с. 258].

Для нашої розвідки такі твердження є важливими, оскільки дають можливість усвідомити залежність існування прав людини від зовнішніх факторів, які є гарантіями їх реалізації.

Як свідчить аналіз практики суспільних відноси, існування прав людини як прав вимог є можливим тільки в рамках певного соціуму і тільки за рахунок їх сприйняття цим соціумом [3, с. 34]. Це пояснюється тим, що носій таких прав має їх виявити публічно висунувши

претензію до зобов'язаного суб'єкта. Здійснюючи спроби виявити зобов'язаного суб'єкта, щодо якого висуваються виявлені публічно права-вимоги, ми стикаємось з проблемою його об'єктивації в зовнішньому світі. Виникнення цієї проблеми пов'язане з тим, що в сучасному світі суспільство, як організована сукупність людей, об'єднаних спільними інтересами, відносинами та культурою має декілька проявів, зокрема у формі народу, нації та держави.

Не вдаючись у подробиці особливостей об'єктивації суспільства в ту чи іншу форму, ми лише зазначимо, що, з нашої точки зору, в сучасному світі, найбільш ефективною формою суспільства, яка дозволяє максимально захищати права та інтереси його членів є держава.

Виступаючи від імені всього населення, держава виконує покладені на неї функції завдяки своєму механізмові, який в структурно-функціональному плані слід сприймати як систему органів державної влади (апарат держави) та інших основних інститутів держави, а саме: елементи економічної інфраструктури (грошова система, фінансова система, податкова система, митна система, банківська система тощо); політична система (система органів державної влади, виборча система, система оборони і національної безпеки, система законодавства, правова система тощо); організаційно-культурна (духовна) основа держави (система освіти та виховання, система науки і культури тощо); соціальна система (система охорони здоров'я, система соціального захисту тощо), а також охоронна система, яка забезпечує безпеку функціонування всіх вищезгаданих соціальних систем, спрямована на захист від злочинних зазіхань і на відновлення порушених прав різних суб'єктів права [4].

Аналіз зазначеного сприйняття дає нам можливість виділити основні складові елементів механізму держави, які відіграють вирішальну роль при забезпеченні прав і свобод людини і громадянина. З нашої точки зору, до таких складових механізму держави варто віднести:

- економічну складову, яка є матеріальною основою забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- політичну складову, яка є ідеологічною основою забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- охоронну складову, яка є забезпечувальною основою прав та інтересів людини і громадянина.

Узагальнюючи викладене можемо підкреслити наступне. Існування прав людини як прав-вимог є можливим тільки в рамках певного соціуму і тільки за рахунок їх сприйняття цим соціумом. Це пояснюється тим, що носій таких прав має їх публічно виявити висунувши претензію до зобов'язаного суб'єкта. Таким зобов'язаним суб'єктом є держава, що функціонує через свій механізм. Складові елементи механізму держави, які відіграють вирішальну роль при забезпеченні прав, свобод людини і громадянина є: економічна складова, яка є матеріальною основою забезпечення прав і свобод людини і громадянина; політична складова, яка є ідеологічною основою забезпечення прав і свобод людини і громадянина; охоронна складова, яка є забезпечувальною основою прав та інтересів людини і громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Duarte d'Almeida. Fundamental Legal Concepts: The Hohfeldian Framework. № 11. 2016. Philosophy Compass. P.p. 551-562. <https://doi.org/10.1111/phc3.12342>
2. Sreenivasan G. A Hybrid Theory of Claim-Rights. Oxford Journal of Legal Studies, Vol. 25. Iss. 2. 2005. P.p. 257-274. <https://doi.org/10.1093/ojls/gqi013>
3. Бабін А.В. Ковбан. Б.В. Права людини та громадянське суспільство: навч. посіб. Одеса:

Фенікс, 2014. 320 с.

4. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи України в механізмі держави: монографія. Тернопіль: Астон, 2005. 200 с.

Ключові слова: права людини, механізм забезпечення, функція держави, соціальний захист, економічна система, політична система; охоронна система, захист прав.

Key words: human rights, enforcement mechanism, function of the state, social protection, economic system, political system; security system, protection of rights.

Пахлеванзаде Альборз

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри морського та міжнародного права,
директор Центру міжнародної освіти
Міжнародного гуманітарного університету*

КРИТЕРІЇ ТА СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ПРАВ ЛЮДИНИ В МІЖНАРОДНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ТРИБУНАЛАХ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

У період збройних конфліктів права людини часто стають жертвою систематичних порушень, таких як військові злочини, злочини проти людяності та геноцид. Міжнародні кримінальні трибунали, такі як Міжнародний кримінальний трибунал щодо колишньої Югославії (ICTY), Міжнародний кримінальний трибунал щодо Руанди (ICTR) та Міжнародний кримінальний суд (ICC), відіграють ключову роль у притягненні винних до відповідальності. Центральним елементом їхньої діяльності є стандарти доказування, які забезпечують справедливість, об'єктивність та ефективність судових процесів. Ці стандарти визначають рівень переконливості доказів, необхідний для визнання винуватості, і адаптовані до викликів, пов'язаних із документацією злочинів у хаотичних умовах конфлікту [1]. У цій статті розглядаються основні критерії доказування в контексті злочинів проти прав людини, їх еволюція та застосування в практиці трибуналів.

У міжнародних кримінальних трибуналах стандарти доказування базуються на принципах презумпції невинуватості та навантаження доказування на обвинувачення, подібно до національних систем загального права. Головним стандартом є поза розумним сумнівом (beyond a reasonable doubt), який застосовується для доведення винуватості обвинуваченого [1]. Цей критерій вимагає, щоб докази були настільки переконливими, що жоден розумний суддя не мав би суттєвих сумнівів щодо фактів справи. На відміну від національних судів, де може застосовуватися стандарт «переваги доказів» (preponderance of evidence), у міжнародному праві акцент робиться на високому рівні впевненості через тяжкість злочинів [2].

Для стадії попереднього розгляду, наприклад, видачі ордера на арешт, застосовується нижчий стандарт розумних підстав вважати (reasonable grounds to believe), що спрощує початкову фазу розслідування [3]. Цей підхід дозволяє трибуналам оперативно реагувати на злочини в зонах конфлікту, де доступ до доказів обмежений.

Крім того, важливим є стандарт моральної впевненості (moral certainty), який ICTY та ICTR використовували для оцінки свідчень жертв та очевидців. У справах, пов'язаних із сексуальним насильством чи тортурами, цей стандарт враховує психологічні травми свідків, дозволяючи суддям покладатися на непрямі докази, якщо вони формують узгоджену картину

ЗМІСТ

Вступне слово <i>КІВАЛОВА С.В.</i>	3
<u>Секція № 1</u>	
Захист прав людини: теоретичні та практичні аспекти	
<i>АРАКЕЛЯН М.Р.</i>	
Специфіка правозахисної діяльності в період збройних конфліктів.....	4
<i>БЕХРУЗ Х.Н.</i>	
Актуалізація та результативність дослідження механізмів правового захисту українських біженців в Європейському Союзі в умовах міграційної кризи.....	6
<i>ДАМІРЛІ М.А.</i>	
Перспективи забезпечення прав людини в епоху штучного інтелекту.....	8
<i>СТРЕЛЬЦОВ Є.Л.</i>	
Права людини в контексті сучасного публічного права.....	10
<i>КОНДРАТЕНКО В.М.</i>	
Адміністративно-правові засоби забезпечення праві свобод особи: теоретико-правовий вимір.....	13
<i>TUGYAN T.</i>	
Defending international law: the kantian framework.....	16
<i>СУРІЛОВА О.О.</i>	
Цифрові права людини в контексті збройних конфліктів: новітні виклики.....	20
<i>ЗУБЧЕНКО Н.І.</i>	
Моніторинг гуманітарних програм як інструмент реалізації міжнародних стандартів захисту прав людини під час збройного конфлікту.....	23
<i>КОНОНЕЦЬ О.М., КРИВОНОС С.В.</i>	
Гарантії прав людини під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.....	26
<i>ЗВЕРЄВА К.С., ДАЦЬ І.С.</i>	
Захист права власності під час збройних конфліктів: практика ЄСПЛ.....	28
<i>САПАРОВА А.О.</i>	
Право дітей на освіту в умовах війни.....	31
<i>НАДІЄНКО О.І.</i>	
Зловживання правом у договірних сімейних відносинах.....	32
<i>ГОРБАЧОВА К.М.</i>	
Складові елементи держави як механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина.....	35
<i>ПАХЛЕВАНЗАДЕ А.</i>	
Критерії та стандарти доказування злочинів проти прав людини в міжнародних кримінальних трибуналах під час збройних конфліктів.....	37
<i>ГУРТІЄВА Л.М.</i>	
Учасники кримінального провадження з боку сторони обвинувачення на стадії судового розгляду: окремі позиції Верховного Суду.....	39
<i>ДРОНОВ В.Ю.</i>	
Право на спорт у контексті Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 року.....	42